



ارزیابی توکلی از عملکرد اقتصادی دولت

انتقاد از عملکرد دیارانه‌ای، دفاع از تورم زدایی

نقدینگی فراهم کرد. دولت بی محابا اجازه چاپ پول نداد و بی حساب، دست به منابع ارزی - مثل کاری که قبلاً در مورد حساب ذخیره ارزی می شد - نزد و در نتیجه عرضه پول کندتر شد. این انضباط در کنار انتظارات مثبت به کند شدن نرخ تورم کمک کرد. در مجموع این عوامل باعث شد تا دولت اجمالا در باره اهداف ضد تورمی موفق باشد.

دولتی هاسلیقه توضیح دادن درباره کاهش تورم را ندارند

البته کاهش نرخ تورم به معنی کاهش قیمت ها نیست و این موضوع توسط مردم به خوبی لمس نمی شود چون قیمت ها همچنان در حال افزایش است اما با نرخ کندتری افزایش می یابد. مخصوصاً اقشار مختلف چون سیدهای کالایی متفاوت دارند به طور متفاوتی با این موضوع مواجه می شوند. مثلاً در سبد مصرفی یک کارگر شریف کالاهایی هست که در سبد یک معلم یا پرستار یا استاد با سابقه نیست و بالعکس. نرخ تغییرات قیمت کالاها هم متفاوت است مثلاً چون تقاضا برای نان زیاد است نرخ تورم آن بیشتر است نسبت به مثلاً لوستر که یک کالای لوکس است یا مثلاً مسکن با دارو و درمان و یا با سفر و تفریح نرخ های تورم متفاوتی دارند. بر این اساس چون سیدها متفاوت است و مخصوصاً نقش کالاها در سبد متفاوت است و هر کالا هم با تورم متفاوتی مواجه است. یک مطالعه ای انجام شده است که نشان می دهد همیشه نرخ تورمی که فقرا با آن مواجه هستند بیشتر از نرخ است که اغنیای با آن مواجه هستند. مجموعه عوامل فوق این نعمت را فراهم کرد ولی در ک آن توسط مردم - همانطور که توضیح داده شد - به طور عام صورت نمی گرفت. به نظر من دولتی ها هم سلیقه اینکه این موضوع را توضیح دهند ندارند.

در مورد کاهش نرخ تورم، برخی می گویند که دولت با سرکوب قیمت تولید کننده، مثل اتفاقی که بعد از مرحله اول هدفمندی رخ داد و به قیمت رکود در بازار، تورم را مهار کرده است. تا چه اندازه این نظر را می پذیرد؟

توکلی: یک بحث این است که بگوییم دولت سیاست های ضد رکودی را به خوبی به کار نبرد و اول سراغ مهار تورم رفت. اما یک بحث این است که بگوییم دولت سرکوب تولید کرد، این درست نیست؛ چون سرکوب تولید خودش یک حرکت تورمی است.

عملکرد اقتصادی دولت را چگونه ارزیابی می کنید؟ مخصوصاً چنانچه بخواهیم مقایسه ای با دولت های قبل هم داشته باشیم، در مقام مقایسه عملکرد اقتصادی دولت را چگونه ارزیابی می کنید؟

توکلی: دولت در ابتدای کار یک مزیت مهم داشت؛ امیدواری بالای مردم به بهبود اوضاع که تاثیر بسیار مثبتی روی انتظارات داشت. تاثیر انتظارات هم در ایران نسبت به سایر نقاط جهان بیشتر است. انتظارات غیر از واقعیت است اما واقعیت را شکل می دهد یعنی بر آن اثر می گذارد. مثلاً وقتی مردم انتظار بهبود اوضاع را دارند و تصور می کنند که تورم پایین بیاید خرید خود را عقب می اندازند تا جنس خود را با قیمت مناسب تری بخرند لذا تقاضا کاهش می یابد و فروشندگان هم عرضه خود را تسریع می کنند تا در آینده با کاهش قیمت مواجه نشوند لذا عرضه افزایش می یابد. خود به خود با کاهش تقاضا و افزایش عرضه قیمت کاهش می یابد. این اتفاق فقط به خاطر انتظارات رخ می دهد. این موضوع در مورد بازار ارز هم ممکن است.

لذا امیدواری مردم به آینده و بهبود اوضاع یک نعمت برای دولت بود. مخصوصاً بعد از روند منفی دوره دوم دولت آقای احمدی نژاد و افزایش سوء تدبیرها و همچنین تحریم ها و در نتیجه افزایش قیمت ها و به سختی افتادن مردم و افزایش نرخ ارز و کاهش فرصت های شغلی، این امید کار ساز بود.

نکته مثبت دوم برای دولت این بود که رئیس جمهور با شعار اعتدال سر کار آمده بود و سابقه وی هم نشان می داد که فرد تند و جسوری نیست. این شرایط آرامشی را به جامعه القامی کرد که برای تفاهم ملی و سیاست پذیر شدن مردم مفید بود. سیاست گذاری دولت زمانی موثر است که مردم سیاست پذیر باشند. نکته مهم دیگر در این دولت این بود که دولت خود را اهل قانون و انضباط و مقررات معرفی می کرد و انصافاً هم نسبت به دولت قبل از این نظر قابل مقایسه نبود. دولت قبل اهل این بود که هر چه که فکر می کرد درست است اگر تصادفاً با قانون متناسب در می آمد انجام می داد و اگر با قانون جور نبود به قانون عمل نمی کرد. این دولت خلاف این شعار داد و ذاتاً هم خلاف این بود. این موضوع یک انضباط نسبی را مخصوصاً در مورد عرضه پول و

جواد غیاثی

گفت و گو با احمد توکلی، نماینده مردم تهران در مجلس که منتقد جدی عملکرد اقتصادی دولت های پیشین و دولت فعلی بوده است، همواره جذابیت های خاص خود را دارد. با این حال نقد توکلی یک طرفه نیست و علاوه بر اشاره به اشکالات عملکرد دولت، از برخی رویکردهای اقتصادی آن نیز دفاع می کند. به ویژه حرکت ضد تورمی دولت را قابل دفاع می داند و البته با اشاره به سوء داشت جامعه از مفهوم کاهش تورم، معتقد است که دولتی ها سلیقه توضیح دادن درباره کاهش تورم را ندارند. جالب است که اصلی ترین انتقاد و هشدار توکلی به دولت مربوط به تاثیر تنش های سیاسی بر اقتصاد است. وی با ظرافت ضمن اشاره به نقش «افراطیون مخالف دولت» کم صبری دولتمردان و شخص رئیس جمهور در مواجهه با این افراطیون و حتی منتقدان دلسوز را مضر به حال رشد اقتصادی کشور می داند. بحث توکلی درباره یارانه ها با این ملا حظه مطرح می شود که «ظرفیت کارهای بزرگ در دولت وجود ندارد، لذا وی با اشاره به این که دولت توان تغییر بنیادی در نحوه اجرای هدفمندی را ندارد، درخواست می کند که نحوه پرداخت یارانه ها با روش فعلی هدفمند تر شود و ثروتمندان از دریافت یارانه حذف شوند. وی تعریضی هم به موضوع محرمانه بودن سرکشی به حساب های بانکی دارد و در این زمینه به مجوزی که قانون پولشویی مصوب سال ۱۳۸۸ دارد استناد می کند. مشروح این مصاحبه پیش روی شماست: